

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу
МЕНДРІНА Олексія Вікторовича
на тему: «Стратегії та практики конструювання макрополітичної
ідентичності: Україна в контексті світового досвіду» на для здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія
(галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

Формування ідентитарної політики держави, скерованої на створення макрополітичної ідентичності та такої, яка б враховувала світовий досвід, виступає необхідною умовою протистояння актуальній загрози існування України.

Визначення складових механізму створення такої ідентичності українців, способів посилення консолідаційних настроїв у суспільстві, виокремлення відповідних стратегій – все це є нагальною проблемою сучасного розвитку українського суспільства, що обумовлює актуальність теми дисертаційної роботи Олексія Мендріна.

В дисертаційній роботі, на основі ретельного вивчення теоретичного і фактичного матеріалу, надано комплексний аналіз способів конструювання макрополітичної ідентичності, розглянуто трансформації інструментарію та підходів, що залучались і залучаються до такого конструювання. Досліджено світовий та вітчизняний досвід формування макрополітичної ідентичності, визначені критерії для аналітичного розгляду механізмів цього процесу.

Загальний обсяг дисертації становить 222 сторінки, кількість опрацьованих автором джерел складає 424 позиції.

Обрана автором структура роботи є логічною та обґрунтована поставленою метою і визначеними завданнями. У вступі окреслена актуальність дисертації; визначені предмет та об'єкт, мета та завдання дослідження; окреслені підходи до його проведення та методи, що дозволяють усебічно розглянути обраний предмет; обґрунтована наукова новизна та практичне значення одержаних результатів; автором зазначена інформація щодо апробації результатів роботи.

Дисертація складається з трьох розділів, шести підрозділів, вступу, висновків та списку використаних джерел. Висновки, зроблені автором, відповідають меті та завданням та завданням роботи.

В підрозділі 1.1 автор розглядає етапи еволюції концепту ідентичності в політичній науці, пропонує розглядати поступове введення ідентитарної проблематики в контекст політичної науки, як спробу подолання проблеми співвідношення агентності та структури і поєднання мікро та макроструктур. О. В. Мендрін наводить періодизацію розвитку ідентитарних досліджень в Україні і світі. Запропонована періодизація, з одного боку, узагальнює вже запропоновані підходи до періодизації, а з іншого, – доповнює вже існуючі, пропонуючи комплексний підхід до інтерпретації процесу розвитку досліджень

Загальний відділ
Вх.№ 426/01-32
16. 11. 2023

політичної ідентичності. В підрозділі 1.2 надані визначення найбільш важливих понять дослідження, серед яких: ідентичність та ідентифікація, політика та стратегія формування макрополітичної ідентичності, макрополітична ідентичність тощо.

Залучення до політологічного вивчення історичного аналізу формування макрополітичної ідентичності дозволило автору розглянути генезу політики ідентичності, поступове її ускладнення і урізноманітнення її інструментальної складової. В підрозділі 2.1 розглянуті історичні кейси Британії, Франції, Італії та Німеччини, СРСР та Ізраїлю. Зазначені кейси також дозволяють порівнювати проведення політики ідентичності у відмінних політичних режимах. Також, розглянуто підходи до управління етнокультурним розмаїттям, як відповідної структурної основи для проведення політики макрополітичної ідентичності. Розглянуті кейси дозволили автору вирізнити структурні особливості політики макрополітичної ідентичності та сформуванню основи для запропонованого в підрозділі 2.2 аналітичного опису стратегії конструювання макрополітичної ідентичності.

Вітчизняні теоретичні підходи до визначення сутності відповідної політики та практичні дії представників політичної еліти по формуванню макрополітичної ідентичності висвітлені автором, відповідно у підрозділах 3.1 та 3.2. Для проведення аналізу джерельної бази, автором залучений метод якісного контент-аналізу, використане спеціалізоване програмне забезпечення, зокрема MAXQDA 2020.

Науково-довідковий апарат дисертації оформлений відповідно до чинних вимог, цитування використаних під час написання роботи джерел є коректним, що дозволяє зробити висновок про належне дотримання автором норм академічної доброчесності.

Представлені в роботі теоретичні положення та зроблені висновки містять наукову новизну. Зокрема, вона обумовлена проведенням автором комплексним дослідженням підходів до конструювання макрополітичної ідентичності в Україні, які розглядаються у відповідності до накопиченого історичного світового досвіду цього процесу. В роботі вперше обґрунтована схема аналітичного опису стратегій формування макрополітичної ідентичності, що дозволяє аналізувати запроваджені та такі, що плануються до запровадження стратегії конструювання макрополітичної ідентичності. Автор пропонує розрізняти низку їхніх структурних елементів та критерії їхнього розрізнення, а саме: семантичне ядро, навколо якого формуються основний наратив та змістові елементи компонентів стратегії, параметри інструментальної насиченості та плюралізму участі, а також зовнішні по відношенню до стратегії чинники (підрозділ 2.2).

Також, важливим для подальшого розвитку ідентитарних досліджень є запропонована автором періодизація вивчення процесів формування макрополітичної ідентичності на основі комплексного критерію (підрозділ 1.1).

Разом із тим, наукову новизну визначають запропоновані визначення і уточнення низки понять, зокрема: політики макрополітичної ідентичності (підрозділ 1.2), політичного міфу (підрозділ 2.2), стратегії формування макрополітичної ідентичності (підрозділ 1.2), удосконалення методології дослідження стратегій та практик конструювання макрополітичної ідентичності, наведене уточнення типології Іншого (підрозділ 2.2). Задля вивчення сутності наявних у держави підходів до формування ідентичності автор обґрунтовано пропонує уточнення наявної в ідентитарних дослідженнях термінології.

Олексій Вікторович Мендрін за темою дисертаційного дослідження видав п'ятнадцять публікацій, з яких одна стаття надрукована у періодичному науковому виданні країни ЄС (Чехія) «European Political and Law Discourse», чотири статті надруковані у періодичних наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, а також десять публікацій в збірниках конференцій.

Представлений у дисертації матеріал може бути застосований при викладі низки дисциплін, серед яких «Аналіз державної політики», «Політична культура», «Політична психологія», «Політична соціологія», «Політичні процеси та політичні відносини».

Аналіз представленої анотації свідчить про її відповідність викладу основних положень дисертаційного дослідження. Анотація не містить ідей та положень, які не включені до основної частини дисертації. Оформлення та структура анотацій, наданих українською та англійською мовами, цілком відповідає вимогам, визначеним Міністерством освіти і науки України.

Позитивно оцінюючи надане для рецензування дисертаційне дослідження, О. Мендріна, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та побажання:

1. В дисертації автор розглядає досвід формування макрополітичної ідентичності в окремих країнах, Разом з тим, поза увагою автора лишається практика національного будівництва цілої низки різних держав світу. На наш погляд, потребує пояснення критерій, відповідно до якого були обрані кейси для порівняльно-історичного вивчення формування макрополітичної ідентичності.

2. Заслуговує на увагу запропоноване автором виокремлення політики макрополітичної ідентичності, в той час, як більш уживаною в вітчизняному політичному дискурсі є концептуалізація формування національної та громадянської ідентичності. На наш погляд, необхідно пояснити, чим обумовлений запропонований автором вибір термінології.

3. Автор згадує про вплив, який має на формування політики макрополітичної ідентичності запровадження політики історичної колективної пам'яті. На нашу думку, автору слід було пояснити яким є їхнє співвідношення.

Слід визнати, що зазначені вище зауваження та дискусійні положення, не ставлять під сумнів високе теоретичне та практичне значення представленого

дисертаційного дослідження, а також не можуть впливати на позитивну оцінку рівня його виконання.

Як можемо бачити, розгляд тексту дисертації та представлених наукових праць автора дозволяє засвідчити актуальність і новизну рецензованої роботи. В дисертаційному дослідженні Олексій Вікторович Мендрін продемонстрував високий рівень фахової підготовки, вміння проводити ґрунтовний науковий аналіз політичних процесів, цілком виконав поставлені в роботі дослідницькі завдання.

Отже, аналіз дисертаційної роботи О. В. Мендріна дозволяє дійти висновку, що воно виконане на високому науковому рівні.

Дисертаційна робота «Стратегії та практики конструювання макрополітичної ідентичності: Україна в контексті світового досвіду» є належним чином обґрунтованим, завершеним та цілісним науковим дослідженням, яке відповідає спеціальності 052 Політологія (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки), вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія.

Рецензент:

**кандидат історичних наук,
доцент кафедри політології та
міжнародних відносин**

Маріупольського державного університету

 Сергій ПАХОМЕНКО

...тий підпис С. Пахоменко
к.і.ч доцент засвідчує
...к загального відділу Оксана Стретович

ОКСАНА СТРЕТОВИЧ